

Sygn. akt V KK 189/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 listopada 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kazimierz Klugiewicz (przewodniczący)

SSN Andrzej Ryński (sprawozdawca)

SSA del. do SN Dariusz Czajkowski

Protokolant Katarzyna Wełpa

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Jerzego Engelkinga,
w sprawie **K. P.**

ukaranego z art. 94 § 1 kw

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 18 listopada 2015 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść

od wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w L.

z dnia 7 kwietnia 2014 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i uniewinnia obwinionego K. P. od
popełnienia przypisanych mu czynów, a kosztami postępowania
obciąża Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

Do Sądu Rejonowego w L. w dniu 24 marca 2014 r. wpłynął wniosek miejscowej policji o ukaranie K. P. za popełnienie pięciu wykroczeń z art. 95 k.w. to jest tego, że:

I. w dniu 13 stycznia 2014 r. około godziny 07: 50 w L., kierując samochodem marki

Mercedes nie posiadał przy sobie dokumentów obowiązkowych podczas kontroli drogowej, tj. prawa jazdy,

II. w dniu 13 lutego 2014 r. około godziny 07: 15 w L., kierując samochodem marki Mercedes nie posiadał przy sobie dokumentów obowiązkowych podczas kontroli drogowej, tj. prawa jazdy,

III. w dniu 20 lutego 2014 r. około godziny 14: 25 w L., kierując samochodem marki Mercedes nie posiadał przy sobie dokumentów obowiązkowych podczas kontroli drogowej, tj. prawa jazdy,

IV. w dniu 26 lutego 2014 r. około godziny 15: 20 w L., kierując samochodem marki Mercedes nie posiadał przy sobie dokumentów obowiązkowych podczas kontroli drogowej, tj. prawa jazdy,

V. w dniu 27 lutego 2014 r. około godziny 14: 00 w L., kierując samochodem marki Mercedes nie posiadał przy sobie dokumentów obowiązkowych podczas kontroli drogowej, tj. prawa jazdy.

Sąd Rejonowy w L. wyrokiem nakazowym z dnia 7 kwietnia 2014 r., uznał obwinionego K. P. za winnego popełnienia zarzucanych mu czynów z tym ustaleniem, że zakwalifikował je jako wykroczenia z art. 94 § 1 k.w. i za to na podstawie art. 94 § 1 k.w. w zw. z art. 9 § 2 k.w. wymierzył mu karę grzywny w wysokości 5.000 zł. Jednocześnie na podstawie art. 118 § 1 k.p.s.w. zasądził od obwinionego na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe w kwocie 50 zł i wymierzył mu opłatę w kwocie 500 zł (k. 16).

Wyrok ten nie został zaskarżony przez strony w terminie i uprawomocnił się bez kontroli instancyjnej w dniu 10 maja 2014 r. (k. 16).

Od powyższego wyroku kasację na korzyść K. P. w trybie art. 110 § 1 k.p.s.w. wywiódł Prokurator Generalny, który na zasadzie art. 111 k.p.s.w. oraz art. 526 § 1 k.p.k. i art. 537 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 112 k.p.s.w. zarzucił orzeczeniu Sądu Rejonowego rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 10 § 1 k.w. i art. 94 § 1 k.w., polegające na błędnym uznaniu, że prowadzenie samochodu w dniach: 13 stycznia 2014 r., 13 lutego 2014 r., 20 lutego 2014 r., 26 lutego 2014 r. i 27 lutego 2014 r., wbrew orzeczonemu przez sąd prawomocnemu zakazowi prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych, wyczerpuje zgodnie z art. 10 § 1 k.w. znamiona

wykroczenia opisanego w art. 94 § 1 k.w. niezależnie od odpowiedzialności karnej za występki z art. 244 k.k., podczas gdy w powyższym przypadku nie zachodzi idealny zbieg wykroczenia z przestępstwem.

Powołując się na powyższy zarzut skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i uniewinnienie obwinionego od popełnienia zarzucanych mu czynów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego wniesiona na korzyść obwinionego okazała się oczywiście zasadna, co umożliwiło wydanie wyroku na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k. w zw. z art. 112 k.p.s.w.

Na wstępie należy zauważyć, że po rozpoznaniu wniosku prokuratora złożonego w trybie art. 335 § 1 k.p.k., Sąd Rejonowy w L. wyrokiem z dnia 9 maja 2014 r. uznał K. P. za winnego prowadzenia w dniach: 13 stycznia 2014 r., 13 lutego 2014 r., 20 lutego 2014 r., 26 lutego 2014 r. i 27 lutego 2014 r., samochodu marki Mercedes Sprinter wbrew orzeczonemu w sprawie o sygn. VIII K .../13 przez tenże Sąd Rejonowy zakazowi prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych, tj. ciągu przestępstw z art. 244 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. i za to na podstawie powołanych przepisów wymierzył mu karę 4 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 2 lat oraz 50 stawek dziennych grzywny, po 10 zł każda. Wyrok ten uprawomocnił się w dniu 17 maja 2014 r. bez kontroli instancyjnej .

Prowadzi to do wniosku, że przedmiotem rozstrzygnięcia w zaskarżonym wyroku nakazowym oraz w wyroku wydanym w sprawie VIII K .../14 były te same czyny przypisane temu samemu sprawcy.

Mimo tego, wcześniejsze prawomocne zakończenie postępowania w sprawie wykroczeniowej, sygn. akt VIII W .../14 nie powodowało stanu rzeczy osądzonej w sprawie VIII K .../14 o przestępstwo, albowiem przepis art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. formułując negatywną przesłankę procesową *res iudicata* warunkuje jej wystąpienie od prawomocnego zakończenia postępowania karnego, co do tego samego czynu tej samej osoby, podczas gdy postępowanie wykroczeniowe nie jest postępowaniem karnym, ponieważ nie rozstrzyga się w nim o odpowiedzialności karnej za popełnienie przestępstwa, lecz zmierza do realizacji innej gałęzi prawa

niż prawo karne materialne (zob. też postanowienie SN z dnia 29 stycznia 2004 r., I KZP 21/12, OSNKW 2004/2/22, wyrok SN z dnia 2 lutego 2012 r. IV KK 392/11, OSNKW 2012/5/50).

Wydając wyrok nakazowy w sprawie VIII W .../14 Sąd Rejonowy w L. dysponował m. in. dowodem w postaci zaświadczenia z dnia 22 stycznia 2014 r. wystawionego przez Starostę Powiatowego w L. o prawomocnym orzeczeniu przez tenże Sąd, w stosunku do obwinionego w sprawie VIII K .../13, środka karnego w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych i okresie jego obowiązywania - od 18 września 2013 r. do 18 września 2014 r. (k.22).

Zaskarżony wyrok stosownie do treści art. 94 § 1 k.p.s.w. w zw. z art. 504 § 2 k.p.k. nie zawiera uzasadnienia. W konsekwencji nie można poznać argumentacji, która doprowadziła Sąd Rejonowy do uznania, że prowadzenie przez K. P., w okresie objętym wnioskiem o ukaranie, samochodu marki Mercedes wbrew orzeczonemu przez Sąd i wykonywanemu zakazowi prowadzenia pojazdów mechanicznych, stanowi zbieg pięciu wykroczeń kwalifikowanych z art. 94 § 1 k.w.

Biorąc pod uwagę treść wskazanego dokumentu oraz fakt, że w tym samym Sądzie praktycznie równolegle, bo w okresie od 24 marca 2014 r. do 17 maja 2014 r. toczyło się postępowanie karne o ciąg przestępstw z art. 244 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k., którego przedmiotem były te same czyny w znaczeniu ontologicznym co w sprawie niniejszej, trzeba przyjąć, że Sąd Rejonowy w zaskarżonym wyroku, wydanym w sprawie VIII W .../14, zastosował konstrukcję idealnego zbiegu przestępstw i wykroczeń określoną w art. 10 § 1 k.w. uznając, że swoim zachowaniem K. P. urzeczywistnił znamiona zbiegu wykroczeń z art. 94 § 1 k.k. oraz objętego w dacie wyrokowania odrębnym postępowaniem Sądu Rejonowego w L., ciągu przestępstw z art. 244 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k.

Odnosząc się do konstrukcji idealnego zbiegu przestępstw i wykroczeń warto zwrócić uwagę, że w myśl art. 10 § 1 k.w. jeżeli czyn będący wykroczeniem wyczerpuje zarazem znamiona przestępstwa, orzeka się za przestępstwo i za wykroczenie, z tym, że jeżeli orzeczono za przestępstwo i za wykroczenie karę lub środek karny tego samego rodzaju, wykonuje się surowszą karę lub środek karny. W razie uprzedniego wykonania łagodniejszej kary lub środka karnego zalicza się je na poczet surowszych. Wobec tego, w przypadku idealnego zbiegu o wielości

przestępstw i wykroczeń nie decyduje wielość czynów, ale wielość naruszonych norm prawnych. Podobna zasada prowadząca do multiplikacji przypisywanych sprawcy deliktów - przestępstw i wykroczeń skarbowych oraz przestępstw i wykroczeń określonych w przepisach karnych innych ustaw, została przyjęta w art. 8 k.k.s. i art. 181 k.k.s., przy czym na gruncie tych przepisów idealny zbieg może być stosowany także w razie niejednoczesności skazania, a zatem do sytuacji, która wystąpiła w sprawie niniejszej.

Konstrukcja idealnego zbiegu przestępstw i wykroczeń zawarta w art. 10 § 1 k.w. jest objęta skargą konstytucyjną Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawie K 45/14, który zarzuca niezgodność tej regulacji z art. 2 i 45 ust. 1 Konstytucji RP, z art. 4 ust. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz. U z 2003 r. Nr 42, poz. 364) oraz art. 14 ust. 7 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych (Dz. U. z 1997 r. Nr 38, poz. 167), w zakresie, w jakim art. 10 § 1 k.w. dopuszcza stosowanie wobec tej samej osoby, za ten sam czyn, odpowiedzialności za przestępstwo i wykroczenie. Podobne stanowisko wyrazili Prokurator Generalny i Sejm w pismach skierowanych do Trybunału Konstytucyjnego, który do tej pory nie wydał jeszcze rozstrzygnięcia w tej sprawie. W konsekwencji przepis ten korzysta z domniemania konstytucyjności przyjętego w nim rozwiązania, a zatem, nie ma przeszkód, aby był on w dalszym ciągu stosowany, o ile dojdzie do realizacji jego przesłanek.

Norma wynikająca z treści art. 10 k.w. reguluje zbieg przepisów dwóch ustaw Kodeksu karnego i Kodeksu wykroczeń. Zbieg ten musi być przy tym rzeczywisty (realny), a nie pozorny. Warto przypomnieć, że na gruncie idealnego zbiegu czynów zabronionych, o którym mowa w art. 8 § 1 k.k.s. Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że reguły wyłączenia wielości ocen mogą służyć do redukcji kwalifikacji prawnej w ramach normatywnej analizy przeprowadzonej odrębnie dla poszczególnych deliktów (skarbowego i powszechnego) objętych tym zbiegiem, natomiast nie mają już zastosowania do obu kwalifikacji prawnych jako całości. Inaczej rzecz ujmując: reguły wyłączenia wielości ocen mają zastosowanie jedynie w wypadku zbiegu przepisów ustawy, natomiast nie stosuje się ich w razie idealnego zbiegu czynów zabronionych, o którym mowa w art. 8 § 1 k.k.s. Powyższe w konsekwencji oznacza, że wykluczone jest, aby przepis Kodeksu

karnego skarbowego mógł wyprzeć na zasadzie specjalności lub konsumpcji przepis Kodeksu karnego albo odwrotnie (zob. postanowienie SN z dnia 24 stycznia 2013 r., I KZP 21/12, OSNKW 2013/2/14).

Podobne zasady należy stosować w ramach oceny prawnej czynów stanowiących przestępstwa i wykroczenia w kontekście możliwości zastosowania art. 10 k.w.

W konsekwencji, przy dokonaniu oceny prawnej konkretnych czynów najpierw trzeba rozstrzygnąć, czy występują przesłanki zbiegu idealnego przestępstw i wykroczeń określonego w art. 10 k.w. Na tym etapie subsumpcji prawnej, poprzez stosowanie reguł wyłączenia wielości ocen – specjalności, pochłaniania (konsumpcji) i subsydiarności, należy dokonać odrębnej dla poszczególnych deliktów analizy normatywnej konkretnych czynów, celem rozstrzygnięcia czy zachodzi zbieg właściwy (rzeczywisty - realny) przepisów Kodeksu karnego i Kodeksu wykroczeń warunkujący zastosowanie konstrukcji idealnego zbiegu przestępstwa i wykroczenia, czy też zbieg pomijalny, eliminujący zastosowanie art. 10 § 1 k.w.

Odnosząc te rozważania do sprawy niniejszej trzeba stwierdzić, że prowadzenie samochodu przez K. P. w wypadkach wskazanych we wniosku o ukaranie, wbrew orzeczonemu prawomocnie przez Sąd zakazowi prowadzenia pojazdów mechanicznych, wyczerpywało wyłącznie znamiona występku z art. 244 k.k., w ramach ciągu przestępstw określonego w art. 91 § 1 k.k. Natomiast czyny te nie mogły być równocześnie kwalifikowane jako zbieg wykroczeń z art. 94 § 1 k.w., ponieważ okoliczności ujęte w znamionach tego przepisu odnoszone do analizowanej sytuacji faktycznej w całości zawierają się w znamionach przestępstwa z art. 244 k.k. na zasadzie *lex consumens derogat legi consumptae*. Należy podkreślić, że użyte w art. 94 § 1 k.k. sformułowanie „... nie mając do tego uprawnienia...” nie dotyczy sytuacji, gdy brak uprawnień wynika z wykonywania wobec skazanego zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych prawomocnie orzeczonego przez sąd, jako środka karnego na podstawie art. 39 pkt 3 k.k. i art. 42 k.k. W takim wypadku przepisem pochłaniającym jest art. 244 k.k., który wyłącza przepis pochłaniany – art. 94 § 1 k.w. W konsekwencji mamy tu do czynienia ze zbiegiem pozornym (pomijalnym) uniemożliwiającym zastosowanie konstrukcji

idealnego zbiegu przestępstw i wykroczeń. Taką interpretację wskazanych przepisów wspierają również liczne poglądy doktryny przytoczone w kasacji Prokuratora Generalnego.

Trafnie zauważa R. Stefański, że „...przestępstwem jest wykonywanie czynności objętych zakazem w okresie jego obowiązywania. Podejmowanie ich po tym okresie, mimo że sprawca nie uzyskał ponownie uprawnień, których dotyczył zakaz, np. uprawnień do prowadzenia pojazdów silnikowych, nie stanowi przestępstwa z cyt. przepisu. Zachowania takie może wyczerpywać znamiona określone w innym przepisie, np. w art. 94 § 1 k.w...”(zob. artykuł pt. Kilka uwag związanych z przestępstwem niestosowania się do niektórych kar dodatkowych - WPP.1994.3-4 s.22 - Teza nr 3, Lex 28653).

W kontekście rozważanych zagadnień również Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 sierpnia 2010 r. sygn. II KK 184/10 (Lex 619623) podał, jakiego rodzaju zachowania stanowią wykroczenia z art. 94 § 1 k.w., słusznie uznając, że dyspozycję tego przepisu wyczerpuje, np. prowadzenie przez sprawcę pojazdu mechanicznego mimo wcześniejszego zatrzymania mu prawa jazdy na mocy prawomocnego postanowienia sądu wydanego na podstawie art. 137 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2005 r. Nr 108, poz. 908 ze zm.) . Jednocześnie zaznaczył, że taki czyn nie wyczerpuje znamion przestępstwa określonego w art. 244 k.k.

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że w sprawie niniejszej mamy do czynienia ze zbiegiem pomijalnym przestępstw i wykroczeń, dlatego, że czyny obwinionego nie wyczerpywały znamion wykroczeń z art. 94 § 1 k.w., lecz stanowiły wyłącznie ciąg przestępstw z art. 244 k.k., za które K. P. został skazany wyrokiem Sądu Rejonowy w L. z dnia 9 maja 2014 r. W konsekwencji w sprawie wszczętej na skutek wniosku o ukaranie, Sąd Rejonowy nie mógł zastosować art. 10 § 1 k.w. i ukarać obwinionego za zarzucane mu czyny, wobec braku możliwości zakwalifikowania tych czynów jako wykroczeń, w tym także z art. 94 § 1 k.w.

Z tych względów zgodzić się należy z poglądem Prokuratora Generalnego, że zaskarżony wyrok został wydany z rażącą obrazą art. 10 § 1 k.w. i art. 94 § 1 k.w., co miało istotny wpływ na jego treść.

Dlatego też Sąd Najwyższy na podstawie art. 537 § 2 k.p.k. w zw. z art. 112 k.p.s.w., wobec oczywistej niesłuszności ukarania, uchylił zaskarżony wyrok i uniewinnił K. P. od popełnienia zarzucanych mu wykroczeń. Jednocześnie na podstawie art. 118 § 2 k.p.s.w. kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

kc